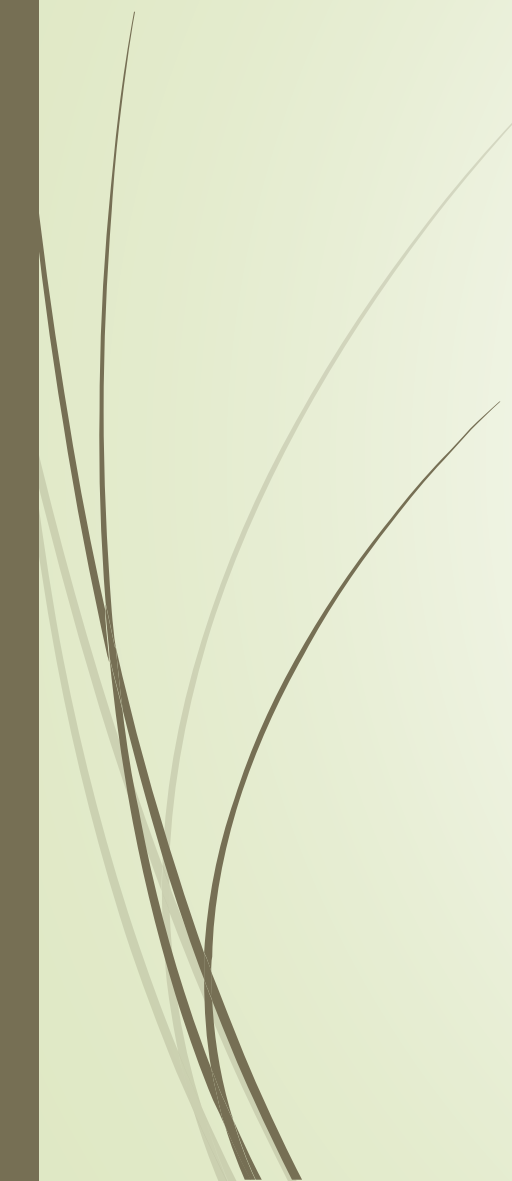

Kino ir medijų edukacijos integravimas į Lenkų tautinės mažumos gimtosios kalbos ir literatūros programos įgyvendinimą

Przygotowała Anna Jasińska

Gimnazjum im. św. Jana Pawła II w Wilnie

26-11-2025

Edukacja medialna to proces nauczania i uczenia się, który ma na celu rozwijanie **umiejętności krytycznego i świadomego korzystania** z mediów oraz **rozumienia ich funkcji** w społeczeństwie. Obejmuje nie tylko naukę obsługi różnych narzędzi medialnych, ale także **kształtowanie postaw odpowiedzialnego odbiorcy i twórcy treści**.

W praktyce edukacja medialna może obejmować:

- **Analizę treści medialnych** – np. filmów, reklam, wiadomości, mediów społecznościowych.
- **Krytyczne myślenie** – umiejętność rozpoznawania manipulacji, fake newsów, stereotypów.
- **Tworzenie treści** – np. pisanie bloga, nagrywanie filmów, tworzenie grafiki czy podcastu.
- **Bezpieczeństwo w sieci** – ochrona prywatności, etyczne zachowanie w Internecie.
- **Rozumienie wpływu mediów** – jak media kształtują opinie, zachowania i kulturę.

Edukacja filmowa to proces nauki i wychowania, który polega na świadomym poznawaniu filmu jako sztuki, środka komunikacji i narzędzia wpływu. Obejmuje zarówno **analizę i interpretację filmów**, jak i **rozwijanie kompetencji twórczych**, takich jak tworzenie własnych materiałów audiowizualnych.

Najważniejsze elementy edukacji filmowej to:

- **Rozumienie języka filmu** – np. kadrowania, montażu, pracy kamery, dźwięku.
- **Analiza i interpretacja dzieł filmowych** – rozpoznawanie tematów, gatunków, symboli, stylów reżyserskich.
- **Świadomość wpływu filmu** – jak filmy kształtują emocje, postawy i wiedzę odbiorców.
- **Tworzenie własnych filmów** – od pomysłu i scenariusza po nagranie i montaż.
- **Znajomość historii kina** – ważnych twórców, epok i nurtów filmowych.

Obszary osiągnięć: integracja wewnątrzprzedmiotowa

- Kalbėjimas, klausymas ir sąveika (A)
- Skaitymas ir teksto supratimas (B)
- Rašymas ir teksto kūrimas (C)
- Kalbos pažinimas (D)
- Literatūros ir kultūros pažinimas (E)

Literatūros ir kultūros pažinimas (E)

- III gimnazijos klasė

Literatūros ir kitų kultūros tekstų atranka.

- Atsižvelgiant į pateiktą problematiką, skaityti ir nagrinėti pasirenkami kūriniai (arba jų ištraukos) [...] priskiriami kitiems kultūros tekstams (pvz., spektakliai, filmai, publicistika, muzikos kūriniai, televizijos laidos, dailė ir grafika, komiksai, reklama ir pan.)

- III gimnazijos klasė

Grožinio teksto analizė, interpretacija, kontekstai ir vertinimas.

- Mokomasi lyginti literatūros kūrinius su kitais kultūros teksta (pvz., filmu, spektakliu ir kt.) įvairiais aspektais. Mokomasi paaiškinti, kaip literatūra ir menas paveikia įvairių skaitytojų, kultūros vartotojų estetinius, emocinius ir intelektualinius išgyvenimus.

Skaitymas ir teksto supratimas (B)

- III gimnazijos klasė

Tekstų atranka.

- Parenkami įvairių socialinių kultūrinį kontekstą apimantys gana abstrakčios tematikos įvairaus pobūdžio tekstai knygose, [...] internete ir kitose medijose: publicistiniai, dalykiniai, informaciniai (pvz., interviu, enciklopedijų, žinynų straipsniai, publicistiniai ir mokslo populiarieji straipsniai, viešosios kalbos, dienoraščiai, atsiminimai, laiškai, įvairūs žodynai; reklama, schemas, internetinių diskusijų forumai, televizijos ir radijo laidos, filmai, spektakliai).

- III gimnazijos klasė

Teksto analizė, interpretacija ir vertinimas.

- Skaitant sudėtingesnius tekstus mokomasi įvardyti teksto temą, problemą, nurodyti esmines ir neesmines detales, faktus, atpažinti raiškos priemones, paaiškinti jų prasmę ir tikslingumą; aptarti teksto vertę, problemas, idėjas, vertybes, išreikšti savo nuomonę apie tekstą.

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika (A)

Kalbos pažinimas (D)

Rašymas ir teksto kūrimas (C)

- III gimnazijos klasė

Įvairių tekstų klausymas ir supratimas.

- Įtvirtinami įgūdžiai aktyviai klausytis amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų iš įvairių šaltinių (pvz., televizijos ir radijo laidų), perteikiamų įvairių kalbėtojų skirtingu tempu, tembru ir skirtingomis intonacijomis, formuluoti teksto temą, tikslą, pagrindinę mintį, kelti hipotezes, analizuoti argumentų tinkamumą.

- III gimnazijos klasė

Kalbos atmainų ir tekstų įvairovė.

- Mokomasi atpažinti ir aptarti tekstų kalbinės (leksinės, gramatinės) raiškos priemones įvairiuose tekstų žanruose.

Tekstų tipai ir žanrai.

- Mokomasi kurti įvairaus pobūdžio tekstus, paisant žanro reikalavimų ir atsižvelgiant į komunikacinę situaciją: samprotavimo rašinį problemine tema, literatūrinio ar kito kultūros teksto interpretaciją, mokslo populiarinimo teksto santrauką, referatą, viešąją kalbą, oficialų laišką, kūrybinius bandymus (pvz., straipsnis, reportažas, feljetonas, interviu ir t.t.).

Platformy edukacyjne, które umożliwiają dostęp do materiałów multimedialnych związanych z literaturą, kulturą i sztuką. (I)

- **Ninateka** – to multimedialna platforma edukacyjna prowadzona przez Narodowy Instytut Audiowizualny. Umożliwia dostęp do **filmów, spektakli teatralnych, koncertów, audycji radiowych** i innych materiałów związanych z kulturą, sztuką oraz edukacją.
- Link: <https://ninateka.pl/>
- Link: <https://ninateka.pl/movies,1/jerzy-bralczyk--notacje,3369>

- **Oglądaj:** filmy fabularne, dokumentalne, przedstawienia teatralne, filmowy kanon lektur, rozmowy wokół filmu i nie tylko.

Link: <https://ninateka.pl/movies,1/andrzej-wajda--rozmowy-poszczegolne,2159>

- **Słuchaj:** audiobooki, koncerty, wykłady, panele dyskusyjne, finezje literackie.

Link: <https://ninateka.pl/audio,153683/zbigniew-herbert--finezje-literackie-odcinki,13596/odcinek-1,S01E01,51408>

Platformy edukacyjne (II)

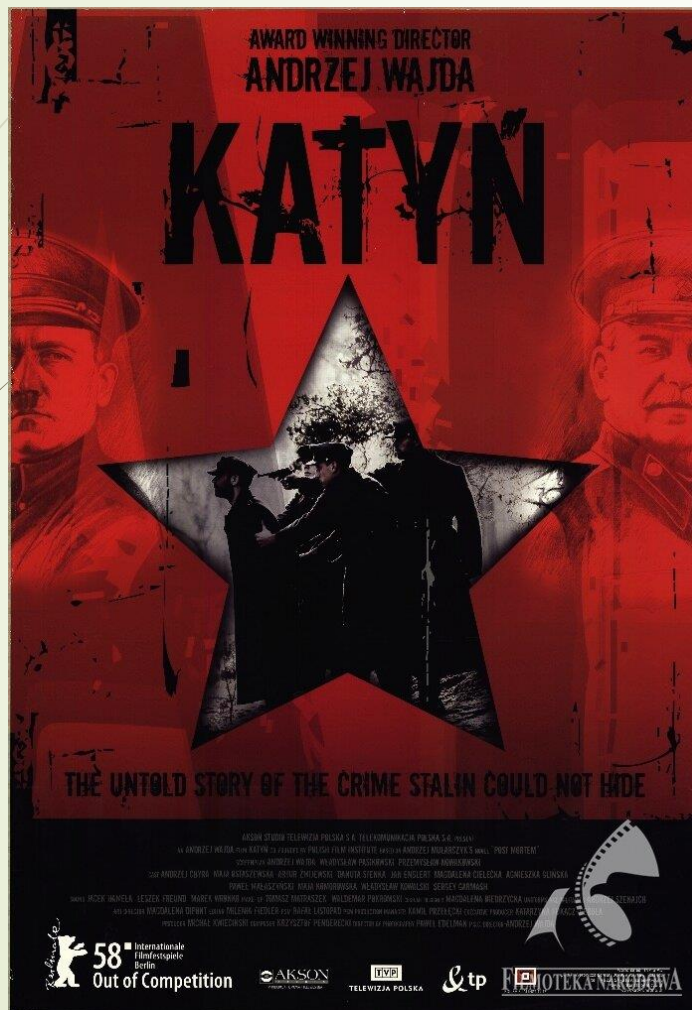
- **Zintegrowana Platforma Edukacyjna (ZPE)** – ogólnopolska, bezpłatna platforma internetowa przygotowana przez Ministerstwo Edukacji i Nauki. Służy jako cyfrowe narzędzie wspierające nauczanie i uczenie się na różnych etapach edukacji.
- Link: <https://zpe.gov.pl/b/tradycja-i-wspolczesnosc-w-filmach-andrzeja-wajdy/PplWY8Eq>
- Link: <https://zpe.gov.pl/b/wesele-wedlug-wajdy/PHic4Y156>

Na ZPE znajdują się:

- e-podręczniki do wszystkich przedmiotów i poziomów nauczania,
- interaktywne ćwiczenia, testy i gry edukacyjne,
- materiały dla nauczycieli, w tym scenariusze lekcji i propozycje zajęć,
- zasoby multimedialne (filmy, animacje, nagrania dźwiękowe).
- Link: <https://www.youtube.com/watch?v=0VBL7LNJlu8>

Wielki romantyk polskiego kina

A. Wajda

➤ Link: <https://zpe.gov.pl/b/tradycja-i-wspolczesnosc-w-filmach-andrzej-wajdy/PplWY8Eq>

Platformy edukacyjne (III)

Google Arts & Culture – to internetowa platforma stworzona przez Google, która umożliwia odkrywanie dzieł sztuki, zabytków, muzeów, artystów i wydarzeń kulturalnych z całego świata. Można

- oglądać wysokiej jakości reprodukcje obrazów, rzeźb, fotografii i eksponatów,
- odbywać wirtualne spacery po muzeach i galeriach,
- poznawać historie dzieł, artystów i ruchów artystycznych,
- korzystać z interaktywnych narzędzi, takich jak powiększanie detali obrazów czy porównywanie stylów.

➤ Sztuka.

Link: <https://artsandculture.google.com/partner/belvedere>

➤ Muzeum. Link:

<https://artsandculture.google.com/story/dQWR641pae1JDg>

➤ Odkryj Polskę poprzez... Link:

<https://artsandculture.google.com/project/poland>

ę

Platformy edukacyjne (IV)

- **Teatrotekaszkolna** – to platforma stworzona z myślą o edukacji teatralnej w szkołach. Udostępnia **nagrania spektakli teatralnych, scenariusze lekcji, materiały dydaktyczne** oraz **inspiracje** do pracy z uczniami. Jej celem jest wspieranie nauczycieli w rozwijaniu kompetencji kulturalnych i artystycznych młodzieży.
- Link: <https://teatrotekaszkolna.pl/konspekt/detal/jak-tworzymy-swoj-wizerunek-w-mediach-spolesczeniowych>
- Temat miesiąca (listopad): porozmawiajmy o dziewczynach i kobiecości
- Dlaczego? Światowy Dzień Feminizmu – 7 listopada oraz uzyskanie przez Polki praw wyborczych – 28 listopada 1918 roku.
- Link: <https://teatrotekaszkolna.pl/>
- Link: <https://teatrotekaszkolna.pl/konspekt/detal/hamlet-gdzie-sa-kobiety-w-tej-historii>

Platformy edukacyjne (V)

KinoSzkoła – to ogólnopolski program edukacji medialnej i filmowej skierowany do uczniów oraz nauczycieli na wszystkich etapach edukacyjnych. Platforma oferuje:

- projekcje filmowe dostosowane do wieku i zainteresowań uczniów,
- materiały dydaktyczne, scenariusze lekcji i warsztaty,
- prelekcje oraz spotkania z twórcami filmowymi,
- możliwość uczestnictwa zarówno w wydarzeniach stacjonarnych, jak i online.

Link: <https://www.kinoszkola.pl/>

- Strefa nauczyciela.

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=yEGIyVAUjvM&t=5765s9> („Filip“)

- Sztuka filmem malowana, np. „Twój Vincent“

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=vdxygOackbU&t=447s>

Filmowe ABC, np. rola kompozytorów w budowaniu filmu

Link:

https://www.youtube.com/watch?v=mu6QT_JdMM8

V ciklas. Kūrinio A. Mickiewicz *Pan Tadeusz* analizė ir interpretacija, vertinimas.
Problematika ir kontekstai. (I)

Kalbėjimas, klausymas ir sąveika

Wajda A. o „Panu Tadeuszu“.

Link: <https://www.youtube.com/watch?v=NDrPiJgrJto>

Mikucka A., Geneza „Pana Tadeusza“.

Link:
<https://www.youtube.com/watch?v=8VzAUU8Fyic>

Literatūros ir kultūros pažinimas

Biblioteka internetowa. Link:

<https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/pan-tadeusz/>

Wajda A., „Pan Tadeusz“ – spowiedź Robaka. Link:

<https://www.youtube.com/watch?v=tb61IKyz4lg&t=2s>

Zaleski M., „Przyjazd gości“. Link:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Plik:Zaleski_Guests%27_arrival.jpg

Walkiewicz W., „E. W. Andriolli“.

Link: <https://culture.pl/pl/tworca/elwiro-michal-andriolli>

V ciklas. Kūrinio A. Mickiewicz *Pan Tadeusz* analizė ir interpretacija, vertinimas. Problematika ir kontekstai. (II)

► Skaitymas ir teksto supratimas

Igliński G., Brzęcząca i migocząca rzeczywistość. Owady w „Panu Tadeuszu“ A. Mickiewicza.

Link: <https://czasopisma.uwm.edu.pl/index.php/pl/article/view/6025/5261>

E-materiały, Sztuka retoryki – przemowa Gerwazego w „Panu Tadeuszu“. Link: <https://zpe.gov.pl/a/wprowadzenie/DRfOi9Yss>

E-materiały, Rajska natura w „Panu Tadeuszu“. Link: <https://zpe.gov.pl/b/rajska-natura-w-panu-tadeuszu/Peil5DzJm>

► Kalbos pažinimas

Geben, K., Współczesny język polski. Swoistość języka polskiego na Litwie.

Dwilewicz B., Spotkania z językiem, Końcówka -ów w D. l. mn. Link: https://www.youtube.com/watch?v=vQJqCYJXvzw&list=PLF848fvhm64_G-PlUgiue1fpgddBPwgSM&index=3

Rašymas ir teksto kūrimas

Rola kontekstów i innych tekstów kultury. Link: <https://cke.gov.pl/egzamin-maturalny/egzamin-maturalny-w-formule-2023/materialy-dodatkowe/jezyk-polski-materialy-dodatkowe/jezyk-polski-filmy-scenariusze-i-prezentacje/>

Reklama

- M. Żebrowski w reklamie burgera maestro (Macdonald).
Link: <https://www.youtube.com/watch?v=N4NcFHhXq0c&t=19s>
- D. Olbrychski w reklamie polskich produktów w „Biedronce“/
Link: <https://vimeo.com/60746289>

- **Odczytywanie i interpretacja przekazu** – uczniowie uczą się rozumieć nie tylko treść dosłowną, ale też ukryte znaczenia, symbole, aluzje czy mechanizmy perswazji.
- **Krytyczne myślenie** – analiza reklamy rozwija umiejętność rozpoznawania manipulacji, stereotypów, oceniania wiarygodności informacji i intencji nadawcy.
- **Świadomość językowa** – zauważają, jak język (slogany, gry słowne, metafory, powtórzenia) wpływa na odbiorcę.
- **Kompetencje kulturowe** – rozpoznają, jak reklama odzwierciedla wartości, a także jak wykorzystuje odniesienia do popkultury, tradycji czy historii.

Murale: A. Pągowski (2017)

<https://wajdaschool.pl/pl/o-nas/wydarzenia/mural-upamietniajacy-andrzeja-wajde-na-budynku-szkoly/>

- **Świadomość historyczna i tożsamość narodowa** – murale często upamiętniają ważne wydarzenia, postacie czy miejsca . Uczą szacunku do historii i budują poczucie wspólnoty.
- **Wrażliwość społeczna** – wiele murali porusza tematy społeczne, takie jak tolerancja, równość, ekologia czy prawa człowieka. Skłaniają do refleksji i rozmowy o wartościach.
- **Odczytywanie symboli i przekazów wizualnych** – murale są świetnym ćwiczeniem z analizy obrazu, uczą rozumienia symboliki, metafory, kontekstu kulturowego.
- **Zaangażowanie obywatelskie** – pokazują, że sztuka może być formą wyrażania poglądów, protestu, upamiętnienia.

Murale w Białymstoku

Linki: <https://kulturaludowa.pl/aktualnosci/slynnny-bialostocki-mural-dziewczynka-z-konewka-bedzie-chroniony/> <https://dzieje.pl/rozmaitosci-historyczne/w-bialymstoku-odslonieto-mural-z-babcia-eugenia-ktory-wrocil-na-swoje>

XXXVII Lietuvos mokinių lenkų kalbos ir literatūros olimpiada skirta 100-osioms
Tadeuszo Konwickio (1926–2015) ir Andrzejaus Wajdos (1926–2016) gimimo
metinėms paminėti

Andrzej Wajda i Tadeusz Konwicki – mistrzowie ekranizacji literackiej

***Pisarz jest autentycznym reżyserem, który przy pomocy zdań reżyseruje całe sceny i
sytuacje.*** (T. Konwicki)

Ruošdamiesi XXXVII Lietuvos mokinių lenkų kalbos ir literatūros olimpiadai,
mokiniai turėtų atsižvelgti į tai, kad viena II ir III etapo rašto darbo tema bus susieta su
minimų lenkų režisierių grožinių kūrinių ekranizacijomis.

► Filmografija (pasirinktinai):

Wesele (1972, rež. A. Wajda)

Dolina Issy (1982, rež. T. Konwicki)

Kronika wypadków miłosnych (1985, rež. A. Wajda, scen. T. Konwicki)

Lawa. Opowieść o „Dziadach” Adama Mickiewicza (1989, rež. i scen. T. Konwicki)

Pan Tadeusz (1999, rež. A. Wajda)

Zemsta (2002, rež. A. Wajda)

Refleksja: Czy edukacja filmowa i medialna ma realny wpływ na rozwój kompetencji uczniów?

